

מסורת הש"ס

(א) מוספתא פ"ד ה"ה,
(ב) מוספתא פ"ד ה"ה,
(ג) רש"ל מ"ז עד בלתינא,
(ד) לרמב"ם: (א) [ספ"ה] פי'
בר גדולות ונשגות ג' וס'
פרש"י: בן גדולות ונשגות ג' וס'
לעיל ג' [א] ונשגות ג' וס'
פסחים קט"ו. ד"ה כל שטיטול
כו' ומו' מנינה יח' ד"ה
העטלג.

גליון הש"ס

נב' שאני חתם דמנו דקא
מוציא ליה חסבה. ע"י לעיל
דף ל"ט ע"פ בשרי' ד"ה
וקנה ונתנו' ד"ה נתן:

הגהות הגר"א

[א] נב' (ומחיל האילן הוא
נעל ידיו בלתינא) נמשק:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף.
ואינו אלא לנקיטת בעלמא.
ב. בתוס' ר"ש הוסיף.
ולכן לא מקור עצי
בשמים.

לעני רש"י

מושב"א. מושק.

רבינו חננאל

והוא אומר על המוגמר.
פירוש, ארש"א קאי דקנין
הסבר אחד מברך לכל
המוציא לחם מן הארץ והוא
אומר על המוגמר, פירוש
הבוצע הוא מברך על
המוגמר, ואם הביא אחד
הסעודה אף על פי שיש
דרך ארץ להביא מוגמר על
הסעודה אלא לאחר
הסעודה, ולא תימא כשם
שלאחר הסעודה לא אחד
ואחד מברך לעצמו, כל
בתוך הסעודה כל אחד
מברך לעצמו, אלא בתוך
הסעודה אחד מברך לכולן.
ומפורש כך בתלמוד ארץ
ישראל: ואומר על המוגמר,
מה בין מוגמר ליון, מוגמר
כלתון מרחיק, כלומר כולן
נתנו וכולן חייבין לברך. יין
כל אחד כשהוא שותה בתוך
הסעודה הוא מברך, ואפי'
דאיכא גדול ממנו, כיון
שנתנו לו רשות לזה ובוצע,
הוא מברך על המוגמר.
מסייע ליה לרב דאמר
הנוטל ידיו באחרונה
תחלה, הוא מוזהר לברכת
המוון, ואפי' דאיכא חתם
גדול ממנו, כבר ניתנו לו
רשות. הנוטל ידיו
באחרונה תחלה הוא
מוזהר לברכה. כל הדור
קודם אבל הקודם נטל וזיו
ומשובה, ומדקאמר תחלה
שמע מינה שכולם צריכים
לשטול. מן[א]ה שמעין
שעם רוצים לברך בידים.
ליטול ידיהם הירשות בידים.
והני מילי שלא אכלו דבר
מזהוה כגון בשר בהמה
ועוף אי נמי דגים, אבל
אכלו דבר מזהוה, קיימא לן
לקמן פרק אלו דברים ודיו'
המחומות פסולות לברכה.
חזיה אמר אבי ואמר לו
בין פחותי פ"י בר רבנא
דכרתים והפחות והסגנים.

אחד קרעיה לאחריה. קרע שקרע בהספד רצו החזיר החלוק
לאחוריו ומה שלאחר לפנים כדי לקרוע קרע אחר להרשות אצל
עכשיו כיום המיתה על שהיו צריכים להוראה ואין יודעים להורות:
רמי להו כו'. כדמנין לעיל וע"כ מצע' ליה לאוקומי ברייתא דהכי

וקמני אחד מברך לכולם דקציעות
הוא: הביאו להם מים. כך היו
רגילים: נוטל ידו אחת. לקבל זה כוס
ששמה לפני המוון: עלו. על המטות
והסב: חזור ונוטל ז' ידיו.
שצריך לכולם בשמיהן: אפי' של אחד
ואחד בך לעצמו. צריכין עוד ברכה
שאלו ברכה ראשונה פוטרתו שאין
הראשון קרוי שלפני המוון שאינו
צמקוס סעודה והאי בתרא הוא יין
שלפני המוון: אחד מברך לכולן.
לכיון דהסב והקציעו: קשיא רישא.
דקמני כל אחד ואחד מברך לעצמו:
שאלו אורחין דרעשייהו למיעקר.
סופן למיעקר ולעלות ולהסב צמקוס
אחר שאין זה צמקוס המסייע אלא
כאן ישבו עד שיתכנסו כל הקוראים.
ודרך בעלי בתים עשירים היה לומר
לקעודתם אורחים עניים להכי קרי
להו אורחים. והא דאמר רב יין לא
בעי הסבה אלא ישיבה בעלמא שלא
נשעת סעודה קאמר או נשעת
סעודה וצמקוס סעודה: הואיל ואין
יום הנליעה פנוי. ואין לצ' המסובין
אל המברך אלא לנלווע: מכלל דאיכא

עדיף מיניה. ואפי' כיון דלתחיל
נחלה עדיף לאריך: הנוטל ידיו
חלה. בתים אחרונים הוא מוזהר
לנחמ"ו: חזייה. רבי חייא לרב:
דכוס מרסא. שמה ראה ידי מלוכלכות
או שמה הארמתי באכילה יותר מדאי:
עיון בברכה מונוא קאמר לך. כאן
נתן לך רשות לברך בהמ"ו שהנוטל
ידיו תחלה הוא מברך: על הריח. של
מוגמר: סמרטוט. קטור העשן
שמתמר ועולה: זה לא ארס. לא הריח
בו עדיין ולא נהנה: מברכין עליהן
זורא עלי בשמים. ואפי' שנשקף
ואינו צעין אלא שהתמור עולה: חוץ
מושא. מושג"א בלע"ז: ששוא מן
חיה. מן הרעיו של חיה: מיסיכי אין
מברכין זורא עלי בשמים אלא על
אפרסמון. ששק ענמו זא לפנינו:
של בית רבי שאל בית קיסר. נקט
הני משום שאינו מאזי אלא צבית
מלכים ובעלי גדולה: ועל ההדס
שכלל מקום. וה"ה לכל הדומה להם
שהשק ענמו מריח זלא שריפה אלא
דהדס שכיח ודברו חכמים בהווה
כלל מקום. ומוגמר לא מברכין אלא
זורא מיני בשמים: משחא דאפרסמא
מאי מברכין. על ריחו: שמן ארנו.
שהיה גדל ציריחו ועל שם הריח
היתה נקראת יריחו. והוא פגה האמור
בספר יחזקאל (ס) יהודה וא"י המה
רוכלין בחיטי מנות ופגה כך ראיתי
בספר יוסף בן גוריון: בר מיניה
דרב יהודה. לא תביא לי ראה
מדבריו זו: כשרתא. קושט: משחא
כשיש. שמן שבו עמון הקושט והשמן
מריח מן הבושם שזמכו: לא. הואיל
ואין נראה לעינינו אלא השמן: משחא
טחינא. שטחנו בו כשרתא:
סמלק

ביצד מברכין פרק שישי ברכות

מג.

עין משפט נר מצוה

קבא א מיי פ"ה מהל'
ברכות ה' י' סמג
עשין מ טור אר"ח סי' קעג
טושי"ע אר"ח סמג ר"ג ספיק'
א:
קבא ב מיי פ"ד מהל'
ברכות הלכה י' סמג
שם טושי"ע אר"ח סי' קעג
ספיק' ו:
קבא ג מיי פ"ו מהל'
ברכות הלכה י' סמג
שם טושי"ע אר"ח סמג ר"ג
ספיק' י:
קבא ד מיי פ"ח מהל'
ברכות ה' י' סמג
שם טושי"ע אר"ח סמג ר"ג
ספיק' י:
קבא ה מיי פ"ט מהל'
ברכות ה' י' סמג
שם טושי"ע אר"ח סמג ר"ג
ספיק' י:
קבא ו מיי פ"י מהל' א
טושי"ע שם ספיק' ב:
קבא ז מיי פ"כ מהל' א
טושי"ע שם ספיק' ד:
קל ה מיי פ"ט מהל' שם
ספיק' ה:

מוסף רש"י

הואיל ואין בית הבליעה
פנוי. לענות תמן אחר ברכה
ואינו ממקום לה לפיכך אינו
יולא בברכת חזירו (סידור)
רש"י ט"ה. (הפרד עני קפה)
ואינו ממקום יענה תמן יולא
(הפרד שם). בר פתחי. בן
גדולות (נשגות ג' וס'). א:
ננו של ממנו חסם (נדר)
(ס). משחא כבישא. לא
בכל בתוך הסעודה קאמר
אלא בכל להריח (דקמן ג.).

רבינו חננאל (המשך)

קום עיון בברכת המוון
אמר לך. כלומר, רב נתן לך
רשות לברך ברכת המוון,
וכיון שהרחיק ידו בתחילה
אחת הוא המוון לברך
ברכת המוון, וברכת
המוגמר משתעלה תמורתו,
שנברך, כי הרוח עולה,
ואין לאדם לריות בעולם
הזה בלא ברכה להקב"ה,
וכל המצות בברכת עובר
לשיתוף, וכן כל בשמים
מברכין ואפי' מרחיק. כל
המגמרות בברכת בורא עצי
בשמים. חוץ מן המושק
שהוא מין חזיר, לפיכך אין
מברכין עליו אלא מיני
בשמים. וכן לענבר שהוא
מין הדגה יוצא במושק
בורא מיני בשמים. וכן כל
היוצא בהן שאינו מן העץ.
ומתבין עלה אין מברכין
אפרסמון וכול', ומשנינן
הדס וכל דמיו לה. וכך
הלכה. משחא דאפרסמון
כר' יוחנן דאמר שמן ערב.
פירוש כשרתא עיקרו שמן
במין אפרסמון וכול', ומשנינן
בשמים. פירוש שמן כבוש
שמענו מרביתו שכבושם
שומשומין וזרד ועצי בושם
ומן הרבה, וקולט
השמשמין הריח שלבשמים
וטוחנין אותו ויש בו ריח
בשמים. פירוש משחא
טחינא קרוב לטחינא נתן
עליהם עצי בושם, מהו
הימא בן דקור לטחינא
נתן בהם לא קלטו,
קמסע לן דבין כשרתא בין
משחא כבישא בין משחא
טחינא, כולוה בורא עצי
בשמים מברכין עליהו.

כל אחד נוטל ידו אחת. מפני כבוד הזכרה ולא דמי לנוטל
ידיו לפירות דהוי מגסי הרוח כיון שאינו נוטל שתי ידי':
בא דהם יין וכו'. אפי' דיין שלפני המוון פוטרי יין שלאחר המוון
כ"ש זה שלפניו הוא שאני הכא כיון שעלו להסב היו שני מקום
וצריך לברך: **הואיל ואין בית
הבליעה פנוי.** וי"מ כשאומר סברי
מורי והם מניחין לכולם כדי לשמוע
הזכרה ולענות תמן שיהיו פטורים
וכן משמע בירושלמי גבי הך ברייתא
ה"מ באורחין אצל בצעל הבית פטור
מפני שהכל פונים אצל צעל הבית
מני רבי חייא אף צעל הבית בתוך
ביתו ואין נראה לרבינו אלחנן דכיון
שחנקו חכמים שצריך כל אחד לעצמו
אינו יולא כלל בברכת חזירו וגם
שלא תחלוץ בין פנוי לשאינו פנוי
דלמי למטעי והטוב והמטיב יש
מפרש שפוטרי לאחרים לכולי עלמא
דהכי משמע הטוב לעצמו והמטיב
לאחריו שהם שומים ממנו ורבינו
יחיאל היה אומר דלא היא דשיך נמי
אין צית הצליעה פנוי ולא פליג בין
הטוב וצין ברכת היין דמשום הא
טעמא הטוב לרבינו ומטיב לאחריו
אינו פוטרי אחרים דהא המטיב שיך
אפי' שלא בפני המטיבין לו כדאמר'
לקמן בפרק הירושא (דף נט: א) אמרו
לו ילדה אשמן וזכר אומר ברוך הטוב
והמטיב הטוב לרבינו והמטיב
לשמו אפי' דלן אשמו אלא אצל
לריך עיון קלם מהדלה שאנו מצדילין
ועומדים היחל אלו פוטרין זה את זה
מיין ומהדלה אחרי שאין אנו לא
יושבים ולא מסובין ושמה י"ל מתוך
שקוצעין עלמין כדי ללכת ידי הדלה
קצעי נמי אכולה מילתא ולכן נאה
וטוב למצדיל וגם לשומעים שישבו
נשעת הדלה שאו יהיה נראה קצע
ופטור אותם: **כל המוגמרות
מברכין עליהן בורא עצי בשמים.**
אפי' שנשקפו ואין עלי בשמים בעין:
ועל החדם שבב' מקום. צעל
הלכות גדולות לא גריס
מיוצאת ומשני תנא הדס וכל דדמי
ליה כלומר שעיקרו לריח לאפוקי
תפוחים וחסזים שאין עיקרן לריח
אלא לאכול: ומי שחולץ צבית שיש שם
בשמים יושם שם מיני בשמים שמריח
בהן ומספקא ליה אי ממין עץ אי
ממין אדמה הוא יש מפרשים שמברך
שהכל נהיה בדברו דעל כולן אס בך
שהכל יא' והרצ רבינו משה מקולי
היה אומר שצריך זורא מיני בשמים:
משחא כבישא. פי' ר"ח שמענו
מרביתו
שומשמיין וזרד ועלי בשמים זמן
מריצה וקולטין השומשמיין ריח של
בשמים וסוממים וטוחנים אותם ויש
בו ריח של בשמים ומשחא טחינא
קרוב לטחינא נותנים עליהם עצי
בשמים ואינו קולט כל כך הריח:
שמן

של בית קיסר ועל ההדס שבכל מקום תיובתא אמר ליה רב חסדא לרב
יצחק האי משחא דאפרסמון מאי מברכין עליוהי א"ל הכי אמר רב יהודה
בורא שמן ארצנו א"ל בר מיניה דר' יהודה דחביבא ליה ארץ ישראל
לכולי עלמא מאי א"ל הכי אמר רבי יוחנן בורא שמן ערב אמר ר' אדא
בר אבהו האי כשרתא מברכין עליוהי בורא עצי בשמים אבל משחא כבישא
משחא אפי' לא ורב כהנא אמר אפילו